

07/06/2016

Influència de l'entorn familiar i escolar en l'adquisició de l'hàbit lector

Aquesta tesi doctoral ha analitzat la influència de l'entorn familiar i l'escolar en l'adquisició de l'hàbit lector en dos grups d'adults: mestres i professors en actiu, i estudiants majors d'edat en procés d'obtenció del Graduat en Educació Secundària. D'entre els resultats obtinguts mitjançant gairebé 800 enquestes i 10 entrevistes personals, destaquen la relació entre l'hàbit lector i el nivell de formació, la similitud pel que fa a la tipologia de llibres llegits pels dos grups i el fet que la consciència que es té com a lector/a és quelcom individual.

El Treball de Final de Màster elaborat per l'autor el 2006 amb el títol *Les lectures de la generació nascuda a la dècada dels seixanta a Catalunya*, dirigit per la doctora Colomer, va permetre acotar dos entorns sobre els quals aquesta tesi centra la seva investigació: la família i l'escola.

A partir d'aquestes premisses la present tesi proposa aprofundir en els aspectes següents:

- Establir el marc d'influències en l'adquisició dels hàbits lectors, especialment centrat en l'entorn familiar i en l'entorn escolar.
- Establir semblances i diferències en aquesta adquisició entre dues poblacions diferenciades segons el nivell d'estudis assolit.
- Observar què, com i quan de cada un d'aquests entorns va esdevenir important per a l'adquisició de l'hàbit lector per a cada una de les dues poblacions estudiades.
- Analitzar cada un d'aquests factors d'influència, ja sigui aïlladament o com a conjunt, a fi

de poder-ne extreure conclusions d'estratègies vàlides en l'assoliment de l'hàbit lector a partir de la comparativa entre ambdues poblacions enquestades.

- Aprofundir més i millor en cada un dels factors d'influència en l'adquisició de l'hàbit lector a partir d'entrevistes personals a membres de cada grup de població.
- Analitzar altres factors d'influència que es puguin derivar de la recerca com són l'edat dels enquestats, el sexe o la titularitat de l'escola on van cursar els estudis primaris.

Per aprofundir en els punts anteriors, es dissenya una recerca que es desenvolupa a partir de dues fonts principals d'informació. D'una banda, una enquesta que ha recollit els records lectors i altres elements que s'han considerat d'interès a un nombre significatiu d'individus -782- i de l'altra deu entrevistes personals. Concretant, la recerca s'ha centrat en comparar dues poblacions adultes: per una banda, mestres i professors en actiu (404 individus), i per l'altra estudiants majors d'edat en procés d'obtenció del Graduat en Educació Secundària de l'Institut Obert de Catalunya (378 individus). Així mateix s'han analitzat les respostes obtingudes en les entrevistes realitzades a deu individus, cinc de cada una de les mostres.

Els resultats obtinguts a partir de les dues fonts han estat analitzats sota diversos prismes. Per una banda una anàlisi estadística –mercès l'aplicació del programa SPSS-, és a dir, quantitativa, i per l'altra una anàlisi més sociològica de les respostes dels entrevistats, és a dir qualitativa.

De l'anàlisi de les dades obtingudes a partir d'ambdues metodologies, se n'han derivat les conclusions de la tesi que es resumeixen a continuació:

- L'adquisició de l'hàbit lector es dona, principalment, en dos entorns: el familiar i l'escolar. Els altres entorns són secundaris.
- La consciència que hom té com a lector és un paràmetre individual. Aquesta consciència no depèn d'un nombre determinat de llibres llegits –quantitat de llibres– sinó que queda emmarcada per l'entorn familiar i social en què està immers cada un dels lectors.
- L'autoimatge està relacionada també amb la freqüència en la lectura.
- El nivell de formació i la trajectòria acadèmica són factors que han influït en els hàbits lectors d'una mostra de població adulta. Es pot afirmar que l'hàbit lector està íntimament relacionat amb el nivell d'estudis que assolirà el lector i/o a la inversa.
- La població formada -mestres i professors-, amb estudis, llegeix més, llegeix més sovint, però llegeix la mateixa tipologia de llibres en l'actualitat que la població en procés de formació reglada.
- Com a variables de l'entorn familiar i escolar que tenen incidència en els hàbits d'adults de les dues mostres de població trobem:

- Al 80% dels mestres i professors els explicaven contes quan eren petits; aquest percentatge es redueix fins al 65% d'estudiants de l'IOC. Així, doncs, un infant al qual li expliquen contes de petit –incloses totes les seves derivades– té un 15% més de possibilitats d'assolir el nivell superior d'estudis que no pas un a qui no li n'expliquen. Aquesta pràctica familiar, a més, tindrà més força com més freqüent i constant esdevingui.
- L'entorn dels mestres i professors a la infantesa era molt més ric en llibres –més quantitat– que no pas el dels estudiants de l'IOC. I encara més: aquests llibres estaven més a l'abast.
- Cal observar d'ambdues poblacions lectores una relació estreta entre els hàbits de lectura de quan eren petits i els hàbits de lectura de quan són grans: a més dedicació de petits en el desenvolupament de l'hàbit lector, més hàbit lector de gran.
- La institució escolar ha tingut un paper més important en la formació de l'hàbit

lector en els estudiants de l'IOC que no pas en els mestres i professors.

- De les dades obtingudes no es pot deduir que l'escola hagi fet lectors molts dels nens i nenes que van passar per les seves mans, però sí que hi ha contribuït de forma més significativa en els estudiants de l'IOC quan s'observen les dades a nivell global.
- Finalment observar que l'escola no compleix com a ens equitatiu en l'adquisició de l'hàbit lector quan la família és absent.

Les dades obtingudes en la present tesi no fan res més que confirmar el que John Dewey (2004) sosté a nivell teòric. Segons aquest pedagog, l'educació assistèmica i extraescolar, que el nen adquireix en l'entorn familiar, al carrer o en altres entorns socialitzadors més immediats, és més vital, profunda i real; i l'educació formal o escolar és més abstracta i superficial, menys influent, però també més àmplia, completa i segura. El repte de qualsevol mestre és l'articulació d'ambdues educacions en un procés d'integració que aprofiti les qualitats positives de totes elles a fi de definir les necessitats de cada un dels nens i nenes del centre.

Joan Portell Rifà

Departament de Didàctica de la Llengua, de la Literatura i de les Ciències Socials

joanportell@gmail.com

Referències

[View low-bandwidth version](#)